

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců Mgr. Radovana Havelce a JUDr. Tomáše Rychlého v právní věci žalobce: **Z. H.**, zastoupený JUDr. Denisem Mitrovičem, advokátem se sídlem Mírové náměstí 274, Týniště nad Orlicí, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o přezkoumání rozhodnutí žalované ze dne 23. 4. 2018, č. j. RN-X, o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 3. 5. 2019, č. j. 29 Ad 13/2018-51,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 3. 5. 2019, č. j. 29 Ad 13/2018-51, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Včas podanou kasační stížností napadla žalovaná v záhlaví uvedený rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové, jímž bylo zrušeno její rozhodnutí ze dne 23. 4. 2018. Tímto rozhodnutím byly zamítnuty námitky žalobce a potvrzeno rozhodnutí žalované ze dne 12. 12. 2017 vydané v prvním stupni, jímž byla zamítnuta žádost žalobce o zvýšení starobního důchodu pro nesplnění podmínek ustanovení § 56 odst. 1 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“).

[2] Krajský soud označil za podstatu sporu mezi žalobcem a žalovanou počet roků získaných žalobcem v I. pracovní kategorii a otázku trvání zaměstnání v I. pracovní kategorii ke dni 31. 12. 1992 ve smyslu ustanovení § 174 odst. 1 písm. d) zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení (dále jen „zákon o sociálním zabezpečení“). Žalobce měl za to, že tyto podmínky splnil, neboť „jeho tehdejším zaměstnavatelem vykázána doba v I. pracovní kategorii v roce 1992 po dobu 274 dnů splňovala podmínku trvání zaměstnání v I. pracovní kategorii ke dni 31. 12. 1992 ve smyslu odst. 2 tohoto ustanovení“. Žalovaná na základě nového osobního listu důchodového pojištění (dále jen „OLDP“) ze dne 8. 1. 2018 započítala žalobci 15 let a 86 dnů zaměstnání v I. B pracovní kategorii ve smyslu § 14 odst. 2 písm. b) až f) zákona o sociálním zabezpečení, na základě evidenčního listu důchodového pojištění (dále jen „ELDZ“)

ze dne 24. 11. 1993 však dospěla k závěru, že jeho zaměstnání v této kategorii netrvalo ke dni 31. 12. 1992 a podmínky vzniku nároku na starobní důchod podle § 174 odst. 2 citovaného zákona nebyly splněny. Zmiňovaný ELDZ podle jejího mínění jednoznačně prokazuje, že posledním dnem zaměstnání žalobce v preferované pracovní kategorii byl den 30. 9. 1992.

[3] Krajský soud však uvedenému názoru žalované nepřisvědčil. Při posuzování uvedené otázky vycházel jak z listinných důkazů uložených ve správním spisu, tak i z důkazů provedených při jednání soudu, konkrétně z listinného důkazu – svářečského průkazu žalobce a dále z výpovědí samotného žalobce a svědků V. S., J. J. a F. V.

[4] Na základě uvedených důkazů měl krajský soud za prokázané, že v rozhodném roce 1992 žalobce odpracoval u svého tehdejšího zaměstnavatele v I. B pracovní kategorii 274 dnů, v zaměstnání III. pracovní kategorie pak 92 dnů. Z dokladů předložených zaměstnavatelem podle jeho názoru neplyne jednoznačně závěr, že by žalobce pracoval v preferované pracovní kategorii jen v době od 1. 1. do 30. 9. 1992. To považoval soud za vyloučené s ohledem na další provedené důkazy. Ze svářečského průkazu podle něj vyplývá, že žalobce před složením svářečské zkoušky v podniku X Hradec Králové pobýval 5 týdnů na školení v prostředí tohoto závodu. Uvedené období jistě nelze vykázat jako dobu zaměstnání v I. B pracovní kategorii a je tak nasnadě, že je obsažena v oněch 92 dnech vykázaných ve III. pracovní kategorii. Tento závěr je pak podpořen i výpovědí žalobce a svědků, z nichž vyplývá, že v roce 1992, zejména pak v závěru roku, probíhaly práce, které měly zásadním způsobem napomoci očištění prostor výroby od azbestu, neboť podnik měl přebírat zahraniční zájemce.

[5] Krajský soud tak „neměl vážnějších pochybností“, že pracemi spadajícími do I. B pracovní kategorie se žalobce zabýval v průběhu celého roku 1992, a to s určitými výpadky, které (kromě období duben – květen, kdy se účastnil školení svářečů) nejsou přesně zdokumentovány, nicméně je zcela jisté, že tyto práce trvaly až do 31. 12. 1992. Krajský soud tak uzavřel, že žalobce splnil podmínku potřebné doby zaměstnání ke vzniku nároku na starobní důchod podle § 174 odst. 1 písm. d) zákona o sociálním zabezpečení, neboť v I. B pracovní kategorii získal 15 let a 86 dní zaměstnání a současně toto zaměstnání trvalo ve smyslu § 174 odst. 2 tohoto zákona ke dni 31. 12. 1992.

[6] Kasační stížnost proti tomuto rozsudku podala žalovaná (dále jen stěžovatelka) z důvodu, který sice explicitně nedefinovala, ale jenž lze dle obsahu podání podřadit ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

[7] Stěžovatelka úvodem předeslala, že v její evidenci jsou uloženy dva ELDZ vystavené organizací FERODO, a. s., a to a) ELDZ ze dne 24. 11. 1993 vyhotovený na starším tiskopisu SEVT 89 382 0 (ÚDZ), který je vymezen obdobím zaměstnání od 1. 4. 1975 do 30. 6. 1993 a jsou v něm konkrétně uvedeny roky 1979 – 1988; na tomto ELDZ je v kolonce „poslední den, měsíc a rok zaměstnání v kategorii...“ uveden údaj, že výkon zaměstnání v I. B pracovní kategorii byl ukončen dne 30. 9. 1992, a dále b) ELDZ vyhotovený dne 24. 11. 1993 na novějším tiskopisu ÚDZ 89 382 0, který je vymezen obdobím zaměstnání od 1. 4. 1975 do 30. 6. 1993 a jsou v něm konkrétně uvedeny roky 1989 – 1993; v roce 1992 je na tomto ELDZ vykázáno 274 dnů ve I. B pracovní kategorii a 92 dnů ve III. pracovní kategorii. Údaj o ukončení zaměstnání v preferované pracovní kategorii zde není, neboť tento tiskopis kolonku „poslední den, měsíc a rok zaměstnání v kategorii...“ neobsahuje.

[8] Skutečnost, že zaměstnavatel vyplnil údaj o ukončení zaměstnání v preferované pracovní kategorii do příslušné kolonky na starším tiskopisu ÚDZ nečiní tento údaj nevěrohodným. Ze všech logických konsekvencí naopak vyplývá, že zaměstnavatel dne 24. 11. 1993 vyhotovil dva

pokračování

ELDZ dle příslušných dokladů, které měl v té době bezprostředně k dispozici, a datum ukončení výkonu zaměstnání v preferované pracovní kategorii vyplnil na příslušném ELDZ v souladu se skutečností, a to nejen u žalobce, ale i u dalších dvou svědků. U jednoho svědka byl sice vyplněn pouze jeden ELDZ, ovšem nikoliv pro nedostatečnou evidenci zaměstnavatele, ale proto, že v letech 1983 – 1988 pracoval pro jinou organizaci, navíc ukončení výkonu zaměstnání v preferované pracovní kategorii vyplývá z data ukončení jeho pracovního poměru.

[9] Podle názoru stěžovatelky je mylný i závěr krajského soudu, že období školení pěti týdnů před složením svářečské zkoušky v podniku X Hradec Králové „nelze vykázat jako dobu zaměstnání v I. B pracovní kategorii“. K vyřčení takto jednoznačného závěru by soud musel učinit šetření ohledně výkonu zaměstnání v preferované pracovní kategorii v uvedených provozech, a dále i toho, o jakou formu školení se jednalo, resp. jakým způsobem toto školení zaměstnavatel posuzoval, neboť podle § 3 odst. 2 nařízení vlády č. 117/1988 Sb. se doba zaškolení při přípravě k výkonu povolání I. (II.) pracovní kategorie započítávala jako doba zaměstnání téže pracovní kategorie, jestliže se zaškolování provádělo pravidelně na pracovištích nebo v provozech, kde se vykonávalo zaměstnání I. (II.) pracovní kategorie.

[10] V této souvislosti stěžovatelka nesdílí ani názor krajského soudu, že uvedené období je obsaženo v oněch 92 dnech zaměstnání vykázaných ve III. pracovní kategorii, neboť tento závěr je v rozporu s výše citovaným ELDZ ze dne 24. 11. 1993. Pokud byl totiž výkon zaměstnání v I. B pracovní kategorii ukončen ke dni 30. 9. 1992, pak období od 1. 10. 1992 do 31. 12. 1992 tvoří právě 92 dnů zaměstnání III. pracovní kategorie a celkový vykázaný počet dnů ve III. pracovní kategorii by tak musel být celkově vyšší.

[11] Stěžovatelka se neztotožňuje ani s tím, jak krajský soud vyhodnotil výpovědi svědků. Svědek F. V. dle svého vlastního tvrzení podmínky výhodnější pracovní kategorie nespĺňoval a zaměstnání v I. B pracovní kategorii, tak jako žalobce, nevykonával do konce roku 1992. J. J. pracoval jako dělník na dílně, bezprostředně však s žalobcem nepracoval a výkon zaměstnání ukončil již v březnu 1992. Jediným svědkem, který uváděl, že si dobře pamatuje, že v závěru roku 1992 probíhaly práce, které měly zásadním způsobem napomoci očištění prostor výroby od azbestu, byl L. S., který ovšem vykonával jinou profesi než žalobce a navíc jeho zaměstnání v I. B pracovní kategorii trvalo dle záznamu zaměstnavatele na ELDZ až do 31. 12. 1992. Stěžovatelka tedy nemůže souhlasit s vyjádřením soudu o „shodných“ výpovědích svědků, neboť např. J. J. těžko může dosvědčovat skutečnosti nastalé v posledních třech měsících roku 1992, kdy již na pracovišti nebyl přítomen.

[12] Všichni tři svědkové mají, stejně jako žalobce, své ELDZ datovány dnem 24. 11. 1993, není tedy důvodu se domnívat, že by zaměstnavatel ELDZ týkající se doby zaměstnání v preferované pracovní kategorii nevyplňoval na základě dokladů, které měl v té době v evidenci. Po více než 25 letech pak svědkové i žalobce *de facto* jen potvrzují to, co již vyplývá z uvedených dokumentů, tedy že výkon zaměstnání žalobce měl „střídavý charakter“. Z ELDZ a z popisu výkonu práce, jak jej prezentoval žalobce a jednotliví svědkové, se lze domnívat, že výkon práce v preferované pracovní kategorii nebyl u všech zaměstnanců ukončován stejně, lze dovodit, že se tak vzhledem k předávání podniku soukromému vlastníkovi dělo postupně podle potřeb zaměstnavatele. Vysvětlení, z jakého důvodu je datum ukončení výkonu zaměstnání v I. B pracovní kategorii rozdílné a z jakého důvodu byl žalobci uveden den 30. 9. 1992, zatímco u jiného svědka den 31. 3. 1992 a u dalšího dne 31. 12. 1992, by mohli poskytnout tehdejší pracovníci personálního oddělení či mzdový účetní, popř. vedoucí provozu, nikoliv svědkové, kteří mohou mít pouze zkrácené představy o tom, do jaké pracovní kategorie bylo zaměstnání žalobce podle příslušného resortního seznamu zařazeno a do kdy jej žalobce vykonával (jeden ze svědků si při jednání soudu nevzpomněl ani na přibližné datum ukončení

vlastního zaměstnání). V této souvislosti stěžovatelka poznamenává, že i další osobě, kterou zmínil svědek L. S., vystavil zaměstnavatel dne 24. 11. 1992 dva ELDZ stejným způsobem jako žalobci, a stejně jako on má poslední den zaměstnání I. B pracovní kategorie datován ještě před koncem roku 1992, konkrétně dne 2. 8. 1992.

[13] Stěžovatelka tak má za to, že provedením doplňujících důkazů nebyla zpochybněna validita údajů uvedených na ELDZ ze dne 24. 11. 1993, přičemž zákonnou podmínku pro snížení věkové hranice pro vznik nároku na starobní důchod uvedenou v § 174 odst. 1 písm. d) a odst. 2 zákona o sociálním zabezpečení v podobě trvání zaměstnání v preferované pracovní kategorii ke dni 31. 12. 1992 nelze nijak pominout. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem stěžovatelka navrhl, aby byl napadený rozsudek zrušen a věc vrácena krajskému soudu k dalšímu řízení.

[14] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu uplatněného stížnostního bodu a po posouzení věci dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

[15] Z dávkového spisu Nejvyšší správní soud nejprve ověřil, že jsou v něm uloženy opisy ELDZ, vystavené organizací FERODO a. s. dne 24. 11. 1993, kde ELDZ č. 1 prokazuje dobu zaměstnání žalobce za roky 1979 – 1988 a ukončení práce v I. B pracovní kategorii ke dni 30. 9. 1992, a ELDZ č. 2 prokazuje jeho dobu zaměstnání za roky 1989 – 1993, přičemž v roce 1992 osvědčuje 274 dnů výkonu práce v I. B pracovní kategorii a 92 dnů ve III. pracovní kategorii. Uvedené ELDZ mají všechny předepsané náležitosti a za jednotlivé roky jsou na příslušných řádcích (včetně roku 1992) žalobcem podepsány. *Prima facie* tak nevznikají žádné pochybnosti o správnosti údajů v nich uvedených.

[16] K tomu Nejvyšší správní soud podotýká, že vedení evidenčních listů zaměstnanců patřilo a i v současné době patří k základním povinnostem zaměstnavatelů na úseku sociálního zabezpečení (dnes důchodového pojištění) a že v řízení o dávky důchodového pojištění má ELDZ (dnes ELDP) při prokazování dob pojištění (dříve dob zaměstnání) téměř nezastupitelnou roli. Zajisté mohou nastat v praxi situace, že ELDZ nebude z nejrůznějších důvodů zaměstnavatelem vyhotoven, jeho údaje budou neúplné, případně dojde k jeho ztrátě. V takovém případě lze údaje potřebné pro přiznání a vyměření výše dávky prokázat náhradním způsobem, ať už v rámci převzetí plnění některých úkolů organizací v důchodovém pojištění okresní správou sociálního zabezpečení podle § 6 odst. 4, písm. u) zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, anebo přímo provedením jiných důkazů, k nimž podle § 85 odst. 5 citovaného zákona patří i čestná prohlášení nejméně dvou svědků a žadatele o důchod. Zákon sám blíže nerozvádí, za jakých podmínek lze v těchto případech považovat dobu pojištění (zaměstnání) za prokázanou, dlouholetá správní praxe se však v zásadě ustálila na tom, že žadatel o dávku a svědkové by měli pracovat na stejném pracovišti, vykonávat stejnou práci a svědkové by měli mít spornou dobu zaměstnání nezpochybnitelně započtenou pro vlastní důchodové nároky.

[17] Podle názoru Nejvyššího správního soudu však v projednávané věci nebyly podmínky pro uznání potřebné doby zaměstnání v preferované pracovní kategorii (respektive doby, do kdy byla tato práce vykonávána) pro účely snížení důchodového věku žalobce splněny. Krajský soud ve svém rozsudku především vůbec neuvedl, ba ani nenaznačil, proč nepovažuje údaje uvedené ve zmiňovaných evidenčních listech za úplné nebo přesvědčivé a proč vůbec přistoupil k dalšímu dokazování. Jeho tvrzení, obsažené v bodu 17 napadeného rozsudku, že „neshledal žádného dokladu, že by zaměstnavatel vymezil kategoricky to, že žalobce pracoval ve výhodnější kategorii od 1. 1. do 30. 9. 1992“, je přitom v evidentním rozporu s jejich obsahem.

pokračování

[18] Nejvyšší správní soud na tomto místě souhlasí se stěžovatelkou, že správnost údajů uvedených na ELDZ není zpochybněna tím, že jsou rozhodné skutečnosti uvedeny na dvou listinách. I tomuto soudu se jeví logické, že pokud rubrika určená pro uvedení data skončení zaměstnání v preferované pracovní kategorii byla obsažena jen na starém typu formuláře ELDZ a na novém nikoliv, uvedl zaměstnavatel toto datum na formuláři starém, ačkoliv jinak se řádky ELDZ vyčerpaly rokem 1988; na novém pak byla vykázána následná doba, včetně rozhodného roku 1992, s uvedením přesné doby zaměstnání v preferované pracovní kategorii. Oba ELDZ byly vystaveny ve stejný den, zachycují kontinuální časové období a údaje v nich uvedené jsou konsekventní. Žádný rozpor v údajích ani nesprávný postup zaměstnavatele při plnění zákonných povinností zde tedy nebyly zjištěny.

[19] Nejvyšší správní soud přitom nevylučuje, že i údaje z řádně vyplněného ELDZ mohou být na základě věrohodných indicií zpochybněny a v soudním řízení mohou být rozhodné skutečnosti po provedeném dokazování zjištěny s odlišným výsledkem. Takové případy budou ovšem spíše výjimečné, přičemž nároky na přesvědčivost důkazů vyvracejících údaje v ELDZ by měly být kvůli výše popsané povaze této listiny nadstandardní. Důkazy by za takových okolností měly činit úplný a bezrozporný řetězec nevzbuzující při interpretaci žádné pochybnosti a měly by vést ke konkrétním a jednoznačným závěrům vyvracejícím sporné zápisy.

[20] V projednávané věci však dokazování provedené krajským soudem takovouto povahu nemá. Jakkoliv Nejvyšší správní soud oceňuje snahu krajského soudu dobrat se co nejvíce skutečného stavu věci a provést za tímto účelem dokazování v co nejširším rozsahu, s následnou interpretací provedených důkazů se nemůže ztotožnit. Výpovědi svědků podle názoru Nejvyššího správního soudu neposkytují ucelený a bezrozporný obraz výkonu práce žalobce v preferované pracovní kategorii, a to zvláště ve sporném období 1. 10. 1992 – 31. 12. 1992. Je nutno přisvědčit stěžovatelce, že výpověď svědka J. J. nemůže výkon práce žalobce v tomto období osvětlit vůbec, svědek F. V. pak podle své výpovědi přímo se žalobcem nepracoval, respektive nevykonával stejnou práci a sám dobu výkonu práce v roce 1992 započtenou v preferované pracovní kategorii nemá. Jediným svědkem, který se žalobcem úzce spolupracoval, byl V. S., který patřil do čistící čety, která v závodě prováděla sanace od azbestu. Tento svědek jediný má také dobu do konce roku 1992 započtenou v preferované pracovní kategorii, byť se jejího zápočtu musel dle svého vyjádření rovněž domáhat soudní cestou.

[21] Stejně tak Nejvyšší správní soud nesdílí úplně ani hodnocení listinného důkazu - svářečského průkazu. Ten osvědčuje pouze vykonání odborné svářečské zkoušky, o konkrétních pracích vykonávaných žalobcem v průběhu svářečského kursu, či o podmínkách, za nichž kurs probíhal, z něj nelze nic vyčíst. Další dokazování v tomto směru krajským soudem prováděno nebylo. Závěr, že absolvování svářečského kurzu žalobcem v dubnu a květnu roku 1992 bylo možno hodnotit jen jako dobu zaměstnání ve III. pracovní kategorii a že tudíž, vzhledem k celkově vykázané době zaměstnání v I. B pracovní kategorii, musela být v preferované pracovní kategorii odpracována i doba po 30. 9. 1992, považuje Nejvyšší správní soud s ohledem na výše uvedené za spekulativní a postrádající řádnou oporu v provedeném dokazování.

[22] Nejvyšší správní soud tak shrnuje, že důkazy provedené krajským soudem nejsou s to ve svém souhrnu zpochybnit údaje uvedené na ELDZ ze dne 24. 11. 1993 a prokázat jiný skutkový stav, než zde uvedený. Jestliže krajský soud dospěl v této otázce k jiným závěrům, zatížil své rozhodnutí vadou řízení ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Z uvedeného důvodu Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm je krajský soud podle § 110 odst. 4 s. ř. s. vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu tak, že rozhodnutí žalované ze dne 23. 4. 2018,

č. j. X je zákonné. V novém rozsudku rozhodne podle § 110 odst. 3 s. ř. s. též o nákladech řízení o této kasační stížnosti.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** přípustné opravné prostředky (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 31. ledna 2022

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu